

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXIX/271/14
Rady Miejskiej w Łobzenicy
z dnia 31 marca 2014 r.

PROGRAM WSPIERANIA
AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA
WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU
SENIORÓW
NA LATA 2014 – 2020
W GMINIE ŁOBŻENICA

ŁOBŻENICA 2014 r.

Spis treści:

I. Opis problemu	3
II. Analiza problemowa	4
III. Część programowa	5
1. Zasady ogólne systemu wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów	7
2. Domena systemu wspierania aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów	7
3. Zadania	8
4. Realizatorzy programu i sposób realizacji	9
5. Spodziewane efekty realizacji systemu aktywności i zapobiegania wykluczeniu społecznemu seniorów	9
6. Monitoring i ewaluacja	10

I. OPIS PROBLEMU

Samotność osób starszych jest społecznym problemem. Pojawia się, gdy odchodzi ktoś bliski lub usamodzielniają się dzieci. Czasami bywa też wyborem samotnego stylu życia.

Mieszkające oddzielnie dzieci wiodą własne, coraz bardziej intensywne życie. Zapracowani rzadziej odwiedzają rodziców.

Wśród seniorów znacznie maleje także chęć podtrzymywania dawnych znajomości. Zostają powierzchowne znajomości sąsiedzkie, znajomości nawiązane w kościele, w sklepie. Ludzie zamykają się w domach, bojąc się wyjść na zewnątrz. A powodów może być wiele: złe warunki atmosferyczne, obawa przed niebezpieczeństwem, stan zdrowia. Inni znajomi zachowują się podobnie i w ten sposób koło się zamyka.

Coraz częściej u osób starszych występuje depresja, która jeszcze szczelniej izoluje od innych, wywołuje jeszcze głębsze poczucie niepotrzebności.

Aby pomóc seniorom należy zmobilizować ich do aktywności, i to jak najwcześniej. Aktywność spowoduje, że osoby starsze będą czuły się potrzebne, będą się realizowały, planowały dalsze działania, przyjmowały i osiągały dalsze cele. Aktywność, szczególnie kulturalno – oświatowa i ta związana z wykonywaniem różnych, nierutynowych czynności, przyczynia się bowiem do zachowania dłużej „młodości” mózgu.

Osoby bierne zawodowo w wieku określanym jako „nieprodukcyjny” stanowią znaczący odsetek naszego społeczeństwa. Przewiduje się, że za 30 lat w Polsce, podobnie jak w większości krajów europejskich, znacząco wzrośnie liczba osób starszych (do 35% całej populacji). Polska jest jednym z nielicznych krajów europejskich, w których żyje najwięcej młodych emerytów. Wiele kobiet w wieku 55 lat i wielu mężczyzn w wieku 60 lat korzysta z systemu emerytalnego, część z nich podejmuje aktywność zawodową, pewna grupa angażuje się w pomoc na rzecz własnych rodzin czy też podejmuje działalność społeczną, ale istnieje ogromny, niewykorzystany potencjał młodych, sprawnych pod względem psychofizycznym osób, które pozostając bierne, wyłączają się z życia społecznego, z czasem tracą zdolność do funkcjonowania w dynamicznie rozwijającym się społeczeństwie.

Współczesne czasy kreują społeczeństwo mocne, zdrowe, piękne przygotowane do coraz szybszych zmian, w których osoby starsze czują się dyskryminowane, a ich potrzeby niebrane są pod uwagę. Pokolenie naszych seniorów kształtowało swoje zachowania społeczne, zawodowe i obywatelskie w zupełnie innej niż dzisiejsza rzeczywistość, stąd trudności w przystosowaniu się, rozumieniu i podążeniu za zmieniającym się światem. Konieczne jest, zatem podejmowanie takich działań, które prowadzić będą do wzmacniania pozycji seniorów, do wspierania ich samodzielności i podmiotowości.

Starość jest naturalnym procesem i etapem życia człowieka niosącym jednak wiele problemów, które należy rozwiązać. Szereg problemów ważnych dla ludzi starszych wymaga zmian systemowych, zależnych od polityki rządu - ale jest wiele sfer, gdzie zmiany mogą być wprowadzane z inicjatywy władz lokalnych, organizacji pozarządowych i obywateli. Działania podejmowane w skali konkretnych miejscowości są niezwykle ważne, gdyż większość potrzeb seniorów zaspokajana jest w miejscu zamieszkania.

II. ANALIZA PROBLEMOWA

W Gminie Łobzenica około 15% całej populacji mieszkańców to osoby powyżej 60 roku życia. W Łobzenicy osób w tym wieku jest 480.

Nie jest to jednak jednorodna grupa pod względem sprawności stanu zdrowia, sytuacji rodzinnej, wykształcenia, sytuacji materialnej i mieszkaniowej, aktywności społecznej i zdrowotnej. Pewna liczba osób z tej kategorii to osoby pracujące zawodowo, mimo posiadających świadczeń emerytalnych, świadczą pomoc na rzecz rodziny, część jest zaangażowana w działalność społeczną, ale pewien potencjał tkwiący w tej grupie nadal jest niewykorzystany. Dotyczy to osób w dobrym, w stosunku do wieku, stanie zdrowia i sprawności psychofizycznej.

Wśród osób w wieku poprodukcyjnym jest pewna ilość mieszkańców wymagająca częściowej pomocy osób drugih z uwagi na ograniczenia sprawności psychofizycznej. Grupa ta korzysta z pomocy rodziny, z pomocy sąsiadów, znajomych, profesjonalnych usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje. Jeszcze inna kategoria mieszkańców jest całkowicie uzależniona od pomocy i opieki osób drugih.

Wyodrębniamy następujące problemy seniorów:

- utratę poczucia bezpieczeństwa, co związane jest ze spadkiem dochodów przy stale zwiększających się wydatkach egzystencjonalnych, analfabetyzmu technicznym i funkcjonalnym;
- poczucie nieużyteczności – po przejściu na emeryturę rozluźnienie, a czasem zaprzestanie kontaktów zawodowych, brak pomysłów na dalsze życie, brak przygotowania do życia na emeryturze, ograniczenie i utrata sprawności, uzależnienie od pomocy;
- osamotnienie spowodowane rozluźnieniem więzów rodzinnych – zamieszkiwanie dzieci w dużej odległości, utrata współmałżonka, przyjaciół, znajomych
- problemy zdrowotne – pogarszający się stan zdrowia oraz ograniczenie możliwości dostępu do specjalistów;
- zagubienie, bezradność wobec skomplikowanej rzeczywistości.

Wymienione problemy prowadzą do marginalizacji osób starszych, jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia społecznego w momencie przekraczania wieku emerytalnego. W przypadku osób starszych z niepełnosprawnością wskazane problemy potęgują się,

Część tych problemów można rozwiązać poprzez poprawę funkcjonowania seniora w społeczności lokalnej wykorzystując zasoby instytucjonalne, organizacyjne i społeczne.

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w budowaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Na rodzinie nadal spoczywa główna odpowiedzialność za opiekę nad osobami starszymi.

Międzypokoleniowa więź i zasada wzajemności zapewniają ciągłość tej opieki. Jednakże członkowie rodzin coraz częściej nie są w stanie wypełnić tradycyjnej

misji zapewnienia opieki wszystkim swoim członkom. Konieczne jest zatem formalne wsparcie rodziny, wzmocnienie oficjalnego systemu opieki poprzez wykorzystanie grup samopomocowych, organizacji pozarządowych, wolontariatu.

Wsparcie instytucjonalne należy włączyć w sytuacji, gdy osoba, rodzina, środowisko lokalne, staje przed problemami, których samodzielnie nie potrafi rozwiązać.

Formy wsparcia dziennego powinny być wykorzystane przed formami całodobowymi.

Pomoc dla osób starszych samodzielnych powinna służyć aktywizacji, mobilizowaniu mieszkańców do samo – organizacji i podejmowania inicjatyw oddolnych, budowaniu sieci współpracy i podtrzymywania umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych.

Należy uwzględnić opinię osób starszych na temat ich własnych potrzeb i jakości świadczonych usług.

Zadanie to winno być realizowane przede wszystkim przez:

- wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach;
- doskonalenie jakości i dalszy rozwój usług świadczonych na rzecz osób starszych;
- dostępność profilaktyki i opieki geriatrycznej;
- poprawę dostępu osób starszych do nowoczesnych technologii;
- tworzenie systemu wsparcia, w tym organizowanie ośrodka wsparcia dziennego dla osób w podeszłym wieku, np. świetlice, kluby seniora;
- zapewnienie równego i sprawiedliwego dostępu do socjalnej, oświatowej i kulturowej infrastruktury Miasta;
- konsolidację organizacji i instytucji działających w obszarze wsparcia i usług dla seniorów;
- zapewnienie starszej generacji warunków do udziału w życiu społecznym i kulturalnym.

1. ZASADY OGÓLNE SYSTEMU WSPIERANIA AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW

1. Podmiotowość seniora i autonomia w podejmowaniu decyzji.
2. Kompleksowość działań podmiotów publicznych i niepublicznych na rzecz starszej generacji.
3. Edukacja permanentna podstawowym warunkiem rozwoju jednostkowego i zbiorowego.
4. Profilaktyka przed interwencją w rozwiązywaniu problemów rodziny i starszego pokolenia.
5. Preferowanie. Promocja rozwiązań systemowych w pracy z seniorami, opartych na elastyczności, kompleksowości, efektywności, ciągłości i różnorodności form działania.
6. Wspieranie rodziny w realizacji jej funkcji opiekuńczych i socjalnych.
7. Ciągłość działań i dostosowanie do zmieniających się sytuacji.
8. Interdyscyplinarność działań.
9. Współpraca i partnerstwo.
10. Współodpowiedzialność podmiotów realizujących system.

2. DOMENA SYSTEMU WSPIERANIA AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW

Cel główny: Poprawa jakości życia i zapobieganie marginalizacji starszej generacji.

Cele szczegółowe:

1. Poprawa kompetencji społecznych seniorów.
2. Walka z dyskryminacją, przeciwdziałanie negatywnym postawom społecznym.
3. Wspieranie w utrzymywaniu niezależnego życia w środowisku lokalnym.
4. Zwiększenie osobom starszym dostępności życia publicznego.

3. ZADANIA

1. Diagnoza stanu zasobów, warunków życia i potrzeb seniorów w gminie Łobżenica.
2. Opracowanie mapy barier architektonicznych, transportowych, komunikacyjnych i systematyczne ich likwidowanie.
3. Tworzenie programów i wdrażanie wczesnej profilaktyki geriatrycznej.
4. Stała poprawa jakości usług socjalnych na rzecz osób starszych.
5. Inicjowanie działań samopomocowych z udziałem seniorów (szczególnie w obrębie najbliższego środowiska zamieszkania).
6. Koordynacja działań różnych instytucji i organizacji lokalnych świadczonych usług i pomoc na rzecz ludzi starszych.
7. Rozwój poradnictwa, wsparcia dla członków rodziny seniorów w celu intensyfikacji usług, podniesienia poziomu i efektywności świadczeń w zakresie:
 - profilaktyki zdrowotnej,
 - poradnictwa prawnego,
 - korzystania z różnych form pomocy sektora socjalnego i ochrony zdrowia.
8. Poprawa dostępności informacji dla seniorów:
 - dystrybucja informatorów i poradników dla osób w zaawansowanym wieku.
9. Rozwój form pośrednich pomiędzy pomocą środowiskową, a stacjonarną:
 - zorganizowanie pomocy seniorom w postaci zapewnienia możliwości przebywania w Dziennym Domu Pobytu lub innej zorganizowanej formie np. kilkugodzinny pobyt z zorganizowanym programem aktywizującym.
10. Działanie edukacyjne w zakresie nabywania kompetencji koniecznych do kontaktów z osobami starszymi w rodzinie (wyposażenie członków rodziny w podstawową wiedzę z zakresu geriatologii społecznej i geriatrii – szczególnie usługi pielęgnacyjne, jak również uwrażliwienie rodzin na potrzeby i oczekiwania seniorów poprzez wykłady tematyczne.
11. Działania edukacyjne dla seniorów. Uczestnictwo w oferowanych programach przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz wszystkich innych ogólnie dostępnych.
12. Poprawa dostępności i jakości usług medycznych dla seniorów dzięki czemu seniorzy będą mogli długo zachować sprawność
 - współpraca z DPS w zakresie możliwości korzystania ze sprzętu rehabilitacyjnego,

- współpraca z DPS w zakresie korzystania z zabiegów rehabilitacyjnych na podstawie porozumienia z Powiatem Pilskim.
- 13. Aktywizacja seniorów poprzez przygotowanie propozycji aktywnego spędzania wolnego czasu (sport, rekreacja).
- 14. Aktywizowanie ludzi starszych do uczestnictwa w różnego rodzaju przedsięwzięciach w charakterze doradców, konsultantów, a także animatorów swojego własnego środowiska.

4. REALIZATORZY PROGRAMU I SPOSÓB REALIZACJI

a) Realizatorzy programu:

- Samorząd Lokalny
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminne Centrum Kultury
- Placówki Oświatowe
- Organizacje pozarządowe
- Wolontariusze
- Społeczności lokalne
- Kościół Katolicki
- Parafialny Zespół Caritas przy parafii św. Józefa w Fanianowie
- Lokalne media

b) Sposób realizacji

Program będzie realizowany poprzez tworzenie corocznego planu zadaniowego.

5. SPODZIEWANE EFEKTY REALIZACJI SYSTEMU AKTYWNOŚCI I ZAPOBIEGANIA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU SENIORÓW

1. Zwiększenie wiedzy na temat warunków życia, potrzeb i oczekiwań seniorów.
2. Poprawa i nabycie umiejętności niezbędnych do społecznej egzystencji.
3. Umocnienie psychiczne oraz utwierdzenie seniorów w ich prawach i możliwościach.
4. Zwiększenie wrażliwości otoczenia społecznego na potrzeby seniorów.
5. Zwiększenie kontaktów interpersonalnych.
6. Umocnienie więzi społecznych w środowisk lokalnym.
7. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa seniorów.

8. Wsparcie rodziny poprzez rozszerzenie wsparcia dla seniorów w środowisku.
9. Wzrost aktywności osób starszych.
10. Wzrost poczucia sensu życia.
11. Powstawanie sieci organizacji (środowiskowych, lokalnych) wzajemnie wspierających seniorów.
12. Podniesienie poziomu jakości efektywności świadczonych usług.
13. Zwiększenie liczby wolontariuszy działających na rzecz seniorów i przez seniorów na rzecz społeczeństwa.
14. Zwiększenie liczby wolontariuszy w wieku poprodukcyjnym.
15. Poprawa wizerunku seniora w społeczeństwie.
16. Poprawa jakości życia starszej generacji.

6. MONITORING I EWALUACJA

Za wdrożenie „Sytemu” odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, realizator zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej i założeń lokalnej polityki społecznej.

MOPS na bieżąco monitoruje sytuację osób starszych, podopiecznych Ośrodka i posiada aktualną wiedzę dotyczącą potrzeb, oczekiwań i satysfakcji ze świadczonych usług.

Zakłada się również cykliczne (raz do roku) badanie reprezentacji grupy osób starszych pod kątem aktywności, znajomości ofert, subiektywnej oceny własnej sytuacji.

Przewidziane jest wprowadzenie systemu monitoringu jakości usług, zbierania uwag i postulatów w organizacjach seniorów i instytucjach obsługujących seniorów.

Jedno spotkanie Koalicji na rzecz Pomocy Osobom Starszym w ciągu roku poświęcone będzie ocenie realizacji zadań wynikających z założeń systemu i ustalaniu korekty oraz nowych planów rocznych (harmonogramów).

Istotne znaczenie do oceny funkcjonowania systemu będzie miała aktywność seniorów w życiu społeczności lokalnej: działania w wolontariacie, korzystanie z imprez integracyjnych, kulturalnych, wzrost zainteresowania edukacją, udział w odczytach, zajęciach pobudzających aktywność fizyczną, rehabilitacyjną, rekreacyjną oraz aktywność w poszukiwaniu nowych form

zaangażowania seniorów w życie publiczne i społeczne Miasta i Gminy Łobżenica.